

R E G É L Ő .

Pesten csötörtökön szeptember 1^{jén} 1836.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

E L B E S Z É L É S .

K é t u n o k a - l e á n y . (Folytatás)

Az öreg Yang megakarván boszulni lealáztatását, arra vitte a' dolgot, hogy Pe urat a' császár követnek nevezné-ki, 's őt elküldé, hogy a' fogoly császárnak téli ruhákat vinne, annak egészsége felől tudakozódnék, 's kéz alatt békességi ajánlásokat szőjön össze. Ezen követség olly durva nemzethez, az éjszaki vidékre, 's az esztendőnek illy kemény időjárásában, átalgában életvesztő feladásnak tartaték; azért Yang reménylé, hogy azt Pe ur majd elmellőzi magától, vagy elvesz benne, vagy, hogy attól megmenekedjék, házassági ajánlását fogja elfogadni. Ez okbóltehát ismét küld Pe urhoz egy alkudozót, ki által ennek megigéri, hogy ő a' császár parancsolatját megmásítja, ha Pe ur a' szép Hongi ut feleségül adja a' már bemutatott fijának. De Pe nemes büszkeséggel állhatatosan akar megfelelni köztársasági hivatalos kötelességének, 's utra készül. Hogy pedig leányát a' fortélyos Yang befolyásától bátorságba helyeztesse, 's távul léte alatt, melly a' Tatárok vad szokása szerint igen hosszas lehetne, oltalom alatt lehessen, Gu sógorára bizta; ez pedig félvén, nehogy Yang-gal ellenkezésbe jöjjön, 's rá unván az udvari életre, elbocsájtatását kívánja, 's Hongi u-val és egész háznépével Nankingba megy, mellynek szomszédságában falusi lakhelye volt. Gu-nak is volt egy leánya; hogy pedig sógora gyermekét, kit maga is nyájasan szeretett, Yang üldözései ellen védhesse, őt is leányának vallotta, sőt nevét megváltoztatván ezután nem Hongiunak, hanem Wukiau-nak (kecstelen) nevezte. Önleányát, kinek soha sem volt kitünő szépsége, Wuyau-nak (széptelen) hívták. Már most sógorának adott szava szerint első gondja volt Wukiau számára egy hozzá méltó férjet keresni. De törekvése sikertelen maradt. A' házasodható ifiaknak egyike sem mérkőzheték meg Pe kisasszony eszével 's tudományával; mert Pe csak ezen tulajdonságot követelte vejen, minthogy pénze magának is elég volt, 's Chinában a' tudós ember előtt minden fő rendű hivatalok tárva vannak.

Egykor Gu ur bizonyos nyilvános helyet ment megnézni, melyet „halhatlanság templomának“ neveztek. A' legszebb virágokkal ékesített templomnak falain válogatott verseket lehetett olvasni, melyeknek olvasása közmulatságot szerze a' látogatóknak. A' bejárás egyikénél Gu valamely nem régi írást látott, meg egy papirosdarabon; olvasá, 's egy költeményt talált rajta — „a' szilva-virág dicséretét“ (melly éppen azon időben diszlett, és sok látogatót esőditett ide.) — A' költeménynek tökéletes szépsége és ritka becse Gu urban csudálkozást gerjesztett. Hosszas kérdezősködése után megtudá, hogy annak szerzője valamely Sse Ye-upe, egy igen vagyontalan, tizen kilencz esztendő, tanuló volna, kinek szorgalma 's elmetehetségei közönségesen dicsértetnek, és kellemetes testalkotása köz kedvességre talált. Gu ur nagyon megörült; mert kétségtelennek tartá, hogy Ye-upe urban feltalálhatja a' Wukiaunak rendelt férjet. Felkeresi tehát az ifiút, kit csakugyan egy erdő szélén egyéb fiatal társaival a' pázsitra terített skarlát szőnyegen heveredve, borozás közben verselve, és muzsikálva talált volt. Szeretetre méltónak lelvén őt, mindjárt másnap egy házasság-szerzőnét (Nankingban ez igen tisztességes keresetnek tartatik) hivat magához; megengedi neki, hogy a' szép Hongiut (most Wukiaut) láthassa, azután elküldi Sse Ye-upe licentiatus (doctori rangra kijelelt) urhoz, hogy neki Wukiau kisasszonyt feleségül kínálja. Az asszonyt a' szegény licentiatus barátságosan fogadta, 's miután egy findsa theát adna neki, meghallgatá követségét. Soká nem hiheté-el, hogy az előkelő gazdag Gu urnak valóban szándéka volna leányát neki feleségül adni. Azonban feltevé magában, hogy ő nem tekintvén gazdagság és méltóságra, csak a' legelmésebb, legmiveltebb, 's legszebb leányt veszi feleségül; már pedig, ha Gu urnak illy tulajdonságú leánya van, azt, ítélete szerint, egy szegény ismeretlennek nem fogja adni. Gyanakodni kezdvén tehát, ama szépet előbb látni kívánta. Az asszony nem látván Gu urnak valóságos leányát (mint-hogy a' chinai asszonyok a' ház belsejébe rejtekezve tartozkodnak) az ifiút egy helyre rendelte Gu ur kerti házának ellenébe, hol a' kisasszonyt megleshetné, midőn az ablakról le fog nézni. Ye-upe oda ment, de szerencsétlenségre Hongiu helyett Wuyan, Gu urnak igazi leánya nézett-le, ki Ye-upe példaképének meg nem felelvén a' végzés szerint ismét hozzá jövő házasság-szerzőnét tagadó felelettel utasítá-el. Ez által Gu ur nagyon megbántódott ugyan, de a' büszke ifiúnak tulajdonságai olly megalégitve tölték-be kívánságát szép védenchének férjhez adatására, hogy másodszor is elküldené a' házasság-szerzőnét az ifiúhoz. Mivel pedig ez tovább is megmaradott szabadkozása mellett, Gu ur annyira elesábittatá magát

mulva el is hozá megszabadított feleségét Yeupe elejébe, 's hálás köszönettel vissza adá neki a' kölcsönzött ostort. *(Folytatás köv.)*

ORSZÁG- 'S NÉPISMERTETÉS.

Rövid vázlat Ungh vármegyéről. *(Végzet)*

Második mezővárosa Szerednye. 227 házzal 1488 lakossal. Van benne postahivatal, kastél; hajdankori várúak csak omladékaikat mutatja. — Ország szerte híres szőlőhegyén terem az egészséges és jó ízű szerednyei fehér bor. Az e' megyében találtató számtalan kallók egyike itt áll közel a' városhoz. Említést érdemel báró Ghilányi Sándornak pálinkafőző eröműve, melly gőztől hajtva 24 óra alatt, noha csak 6 óráig jár, egy egy köből krumpliból 22 itsze jó erős 's tiszta pálinkát ad, pedig azon idő alatt több köblöt lehet rajta kifőzni.

Harmadik mezőváros Szobráncz, melly 49 házzal 's mintegy 527 lakossal és diszes épületekkel ujabban ellátott híres, bűdös-köves és sós ízű fördőjével — mellynek felbuzgó fekete forrása görcsben, szélütésben, köszvényben, 's hason nemű nyavalyákban csudás gyógyító erővel bir, és számtalan uri vendégektől látogattatik — a' Hornyá folyócskától körülfolyt termékeny vidéken a' hegyek lábánál fekszik. —

Negyedik mezőváros Nagy Kapos, melly több nemes lakóval bir. A' belső háborúk alatt elpusztult ugyan, de még is türhetően helyre van állitva.

Ötödik mezőváros Nagy Berezna, Zemplén vármegye határszélén.

A' fenn leirtt Ungi váron kívül többli védhelye e' megyének ma már csak omladékokban látható. Illyenek: Vinna egy magos kősziklás bércezen, mellyet gr. Sztáray jó állapotban tartat. 1685-ben vette-be császári tábornok Schulz. *) Az ütközet helye alatta volt. Jeszenő, melly Homonnai Drugeth Gábor Ungh és Zemplén vármegyék fő ispánjának birtokában volt 1541. midőn t. i. ő Ferdinand hivei közé számittatott. **) Nyeviczke vagy Neviczke, mellyet Drugeth György birt 1541-ben ***) Szenna. a' vár omladékán épült diszes kastéllal. — Gerén; innen jutott Drugeth János nádornak Miklós fíjára (kinek testvére Vilmos hasonlólul nádor volt 1354. eszt.) a' Geréni név, midőn ország birája és thuróczi főispán volt. ****) Várallya 'sa't. várai.

*) Lásd Windisch Geographie des Königreichs Ungarn II. Theil 57.

**) Budai Polg. Lex. II. Köt. 216. lap.

***) Budai Polg. Lex. II. Köt. 216. lap.

****) Budai Polg. Lex. I. Köt. 581—585. lapig.

Helységei közt említést érdemlők Kis Berezna, hol Bazil szerzeteseinek templomjok 's kolostorjok van, 's hova évenként bucsúra járnak az ajtatos Rusnyákok, kik e' vidéket feles számmal lakják. Csernaholova savanyú vizével. Uzsok a' lebergi utban, szép fürdőházával 's egészséges savanyú vizével. Czigányviz v. Szépligeth fürdőházaival; és végre Dubrinics, legközelebb talált agyagjával, melly a' Tiszán és Dunán Bécs városába szállittatik, 's belőle a' legjobb porcellan edény készül. Vannak szerte széjjel e' megyében számtalan fűrészmalmok 's kallók; nevezetesen a' tengerszem tóból eredő folyón, hol igen szép, nagy, és jó ízű rákok és pisztrángok teremnek. Északra roppant hegyek és kősziklás bércek borítják-el e' megye nagyobb részét, mellyeknek erdős részein számtalan 's különféle vadak találtnak és ezen rész szintén, valamint völgyei, kivált a' keleti oldalon, igen termékeny, sertés 's más barom tenyésztésre alkalmas, és mindenféle veteményt megterem. A' felsőbb részen, a' kopár bérceken, sok hasznos bánya találtatik, mellyek ásványaikkal tartják a' hámorokat 's hutákat. — Temnik hegyén arany és ezüst bánya is találtott, a' jávornyiki bérceken pedig sókút. Kobalt 's kivált kő bányája számosan találtatik. Említést érdemel megkülönböztetve a' remetei, hol a' Turja vizén állított vashámor egy a' legvirágzóbb 's jelesebb hámorok közül, honnan hazánk több részébe feles számú 's nagy mennyiségű vasak részint rudakban részint pléhekben hordatnak-szét. — Itt készítettnek eröművek által ásók, kapák, kaszák, szegek 's több effélék. Itt öntetnek a' legjobb ugy nevezett „Merkur“ vaskályhák, kemenczék, kandallók, 's főzésre igen alkalmas minden nemű konyhaedények, szép 's filigran ezközők, u. m. gyertya- 's óra-tartók, álló tükör-rámák, hamv-szedő táczák, emlékek 's a' t. — Itt öntetett legközelebb a' Helikonra vezető utat megtört koszorús költőnek, Debreczen városa fíjának, honunk literaturája egyik reményének, a' még zsenge korában elhunyt 's minden mivelte lélektől méltán becsült Csokonai Vitéz Mihálynak azon emléke, mellyet három évtizedi viszontagság után szinte feltalálhatlanná vált temetkezési helyének örökítésére 's érdemeinek némi megjutalmazására lelkes polgár társai, rokonai, 's több érdemes honfi, kiknek szívök a' szép 's jó iránt nem elfogult hazafiúi tiszta érzésből 's buzgó indulatból emeltettek a' korán elszenderültnek. Örömkönyvek ömlének arczomon le a' készülőlőfélben látott emlék szemlélésekor, 's halát rebege ajkam honom azon dicső fiai és leányainak, kiknek forró buzgalmuk 's törekvésök hozta 's hozhatta tökéletességre ezen rég tenni kellett 's országunk fen-

séges nádora által adott intés szerint *) mintegy tenni kötelességünk-ké vált nemes tettet. Azon édes ohajtás gerjedt honosimért 's hono-mért tisztelettel érző 's verő szivemben, vajha több nemes tett által mentül nagyobb fényre emelhetné magát szülőtte földem, 's a' csinosodásban sem állna hátrább a' több mivel lélektől pezsgő sza-bad királyi nagyobb városoknál.

DI L O R.

H A Z A I H I R L E L Ő.

Gyász-hir. 1) Bécsben aug. 12-kén szenderült-el örök nyugalomra, in-lázban, élete 23-dik évében, m. Széki Teleki Johanna grófkisasszony, m. Széki gróf Teleki József ő ngának, cs. k. aranykulcsosnak, erdélyi ura-ságnak szeretett leánya.

2) Ugyan Bécsben halt-meg aug. 21-kén tüdővészben, élete 10-dik évében, m. Motesiczky Izabella bárakisasszony, m. Motesiczky István báro urnak leánykája.

P E S T I V I Z S G Á L Ó.

Pesten e' vakok intézetének nyilvános próbatétele, mely aug. 28-kán délutáni 3—7 óra között tartott t. első alispán Dubraviczky Simon ur előlése alatt a' t. n. megye házának nagy teremében olly számos hallgató-nak jelenlétében tartatott, hogy azoknak befogadására a' hely szinte szűk kezde lenni. A' minden rendű 's mindkét nembeli vendégek nem mulaszták-el ezen intézet felsegélésére szép mennyiségű pénzzel adakozni. Ohajtható valóban, hogy a' hazafiak mennél több alapítvánnyal segítsék elő ezen igen jótékony hazai intézetünket, mellynek jó és célirányos elrendelése e' mai próbatételben ujlag nagyon kielégítőleg mutatkozott. A' próbatétel tárgyai voltak megszóllítás két nevendék által magyar és német nyelven, négy hangú karének, vallástudomány, magyar nyelv, számvetés, német nyelv, olvasás, írás, természet-tudomány, technologia, természet-történet, diaetetica, földleírás, hazai történet, hangá-szati theoria, kézművek u. m. kötés, fonás, varrás, szalagszövés 's a' t. A' hangászati előadások részei voltak: 1) egy quintett-szakasz; — 2) Beetho-ven szonátájának egy szakasza zongorára és kúrtre; — 3) Scholl változatai fuvolára; — 4) Rossini „szevillai borbélyából“ Rozina cavatinája; — 5) Pechatschek változatai hegedűre; — 6) Nerity vak nevendék dal-quar-tettja; — 7) Hlinsky a' prágai intézet volt nevendéke által szerzett változatok lábintós hárfára; — 8) négy hangú choral-ének. — Mind ezekben a' nevendékek bámulásra méltó tehetséget 's ügyességet btzonyítanak. Próbátétel után a' jele-sebbeknek jutalmak osztattak-ki. — Az intézetnek derék és munkás igazgatója Dolezsálek Antal József ur az intézet egész történetét és alapítványát, elrendezését különös könyvecskében adá-ki, mellyet ez uttal is köz figyelemre ajánlunk.

*) Intésnek méltán nevezhetem azon kegyes gondoskodását fens. nádorunk Jó-zsef ő cs. kir. főherczegségének, melly szerint Cs. V. M. kőhől faragott mellképét, mellyet Ferenczy honi művészünk ő fenségének hódoló tisztelettel ajánlott, collegiumunknak 's városunknak ajándékozni kegyeskedett.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Nevezetesség a' növény-országból. A' növényország számos példáját nyújtja az anyagok nagy elrészeltethetésének 's a' kifejlés hihetlen sebeségének némely növényekben. Így p. o. egy „bovista giganteum“-ot egyetlen egy éjben egy tök nagyságára látták nőlni. Ha már most Lindley professzorral felvesszük, hogy ezen növény sejtjének átmérője nem több $\frac{1}{100}$ hüvelknél, azt is fel kell venni, hogy illy testben legalább is 47.000 millio sejt van. Ha már most a' kifejlés 12 óra alatt véghez megy, ugy az minden órában 4.000 millio sejttel szaporodik, vagy is egy perczben több mint 96 millióval.

Nevezetes orangutang. Említettük, ugy vélem, olvasóinknak azon fiatal orangutangot, melyet Vanisghem kapitán majus 15-kén a' francia museumnak ajándékozott. Ő azt Sumatrában igen különös módon kapta, mint a' journal de Paris bővebben leírja. Megbizott néhány vadászt, hogy neki egy orangutangot fogjanak, 's ezek nem sokára egy fias anyára bukkantak. Hevesen üzetve ez valamely fára menekvék, mellynek ágait a' vadászok egymás után levagdosák. Csak még azon ág volt meg, mellyen az állat ült; 's midőn így magát mindünnen körülfogva látá, egy másik fára akart szökni, midőn a' vadászoknak egyike bárdjával kezét levágá. A' csonka anya most fíját megmaradott kezébe vevé; de mivel így nem sokáig tarthatá magát a' fán, csak hamar a' vadászok kezébe esett. Europa felé utjában sebe gyuladni kezdett, 's élni megszűnt, de a' fi megmaradt, melyet mintegy 6 hetesre becsültek. Eleintén egészen szőretlen volt, és csak egymás után kezdett teste szőrösödni; most már egész teste szőrrel fedett: háta szőrei legelőszer bujtak-ki, azután a' hasé és alhasé. Mindazáltal az állatka szemfogai már megvoltak; zápfogai, mellyekből már most minden oldalon három van neki, későbbben kezdtek fejlteni a' nélkül, hogy észrevehető fájdalmi voltak. Eleintén húslévvél tápláltaték, melyet ugy adtak neki, mint a' gyermeknek adni szokás; akkor igen gyenge és ostoba volt, most ellenben igen virgoncz és a' kegyelésekre fogékony. Nevezetesen szereti Vanisghem urat, de mindenkihez bizodalmas, kezét fog az emberekkel, lábain erősen áll. Ha igen nyugtalanokodik, a' kapitán pofoncsapásokkal fenyíti-meg, vagy kötéllal veri; kikapott büntetés után rendesen valamely szugolyba vonja-meg magát, képét tenyerébe rejti 's néha sir. Ezen állapotjában kezeit szeméhez vezeti, mintegy könnyeit kitörleendő. — Játszik a' gyermekekkel, 's ezeknek körében sokkal szelidebb, mint a' megnöttek között. Néhány állatot is szeret, de a' macskákat egyáltalában nem szenvedheti. Szintugy gyűlöli a' többi majmokat is; a' kutyákat különösen szereti, 's azért a' kapitán tanácslá, hogy kalitkájába kutyát adjanak neki társul. A' társaságot is szeretni látszik; mert, mihelyt egyedül van, haragos lesz, és mindent összetép.

K Ü L Ö N F É L E .

Különös család. Gentben nem rég valamely czipővarró különös nemű csalásnak lett áldozatja. Este felé valamely jól öltözött uri ember jött hozzá 's egy pár csizmát kívánt próbálni. Többet nyujtanak oda neki, míg végre egyik tetszésére van. A' vevő, vagy is inkább a' csaló, felhuzza ezeket, 's az ajtóba áll, hogy a' csizmákat jobban megtekintené. Most megjegyzéseket tesz a' csizmákra; a' czipős lehajlik, hogy megmutassa csizmájának hibátlanságát, 's ezen pillanatban egy czinkos társtól olly hatalmasan csapatik nyakszirt, hogy boltjába vissza esik. „A' szegény ember! — kiált azon álvévő — fogjátok-meg a'

gazembert, szaladjatok utána, vagy megálljatok, magam futok utána!" — 's a' csaló ujlcszizimájiban társa után szalad, míg mind a' ketten egy kis utszában elvesztek szem elől.

Szép meglepés. SevrysurMeuse nevű kis városkába több elszegényedett családnak egy rég elfelejtett rokonja érkezett-meg messze földről igen gazdagon, 's azokat jól megajándékozá. Valamely vendégségnél a' findsákat kávé helyett aranyokkal tölte-meg, úgy hogy a' 24 vendég közül kiki 500 frankot kapott; egy szegény öreg assz. igen jól ajándékozott-meg. A' Krösus, a' mint véletlenül jött, úgy el is tűnt, 's még csak neve sem tudatik.

Gazdag ajándék. Francia hirlapok junius 25-kéről említik, hogy valamely herczegné igen gyönyörű papi-ruhákat, olly szépeket, minőket bármely herczeg elviselhet, rendelt-meg. Egyedül a' gyöngyök, mellyek az oltári szentséget ábrázolják, becsültetnek 200.000 frankra. A' dalmatika és chorus-ing tele van gyémántokkal, rubinokkal, és smaragdokkal. Állittatik, hogy ezen ajándék a' parisi érseknek van szánva. Mások állítják, hogy ez csak egy része volna azon ékszernek a' pápai kápolna számára, melylyel a' kir. család több gobelin-szőnyeggel együtt a' pápának szándékozik kedveskedni.

Léghajóza ti per. Deulle Garnerinek atyja panaszt tett Vaugirard némmel lakosai ellen, minthogy az ő ott leesett léghajóját boszújokban összetépdélék. Az egytetemes kár mintegy 8.000 frankra becsültetik.

EMLÉKMONDÁS.

Egyszínűség ritkasága.

Tiszta forrást, melly belé folyt	Mint e' világ közepéből
Öblébe a' tengernek,	Lelhetni csak egy szívet,
Minden cseppig elválasztva	Kinek holtig ábrázatja
Majd könnyebben kimernek,	Soha kettős szint nem vet.

GR. TELEKI FERENCZ.

Ifiúság érzelmei. Vannak pillanatok, kivált az ifjúság napjaiban, mikor bizonyos érzelmeket, mint szentségeket rejtegetünk kebleinkben. Az érzelem tárgya fontos-e vagy nem, valóság-e vagy képzemény — az nem kérdés. Elég hogy az, az ifjú keblében él, 's ott olly kincs gyanánt tartatik, mellyet idegen szem látásának, idegen fő észrevételeinek kitenni irtózik.

KÖLCSEY. (Emlény.)

Gnomák. Örömnünknek 's boldogságunknak valódi forrása csak ön keblünk.

WIELAND után K. S.

Midőn születünk, sirtunk 's mások örültek. Élünk ugy, hogy midőn meghalunk, mi örülünk, 's mások sirassanak.

Közli S. KAROLINA.

Tagrejtvény.

Elsőm a' napnak 's éjnek hordozza királyát;
Többnyire másodikom szirthegeyeken lakozik.
Éget, ront az egész, hamuvá dönt őt palotákat,
Nincs biztos menedék súlyos ütése elől.

FEHÉR J.

Előbbi rejtvény: Tátika.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacson alul a' Duna partján, 114. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.